

24/04/2023

ג' אייר תשפ"ג

לכבוד :

השר יואב בן-צור, שר העבודה

ח"כ ישראל אייכלר, יו"ר ועדת העבודה והרווחה של הכנסת

הנדון: קידום טיוטת תקנות הבטיחות בעבודה – בעלי תפקידים באתר בניה

1. אין חולק שמדינת ישראל סובלת משיעור גבוה מאוד של תאונות עבודה. זאת בייחוד בענף הבנייה, בו שיעור התאונות הקטלניות גבוה פי שתיים מהמוצע ברוב מדינות אירופה.¹ בכל שנה משלמים על כך בחייהם עשרות פועלים, כאשר על פי נתוני ארגון "קו לעובד" רק בשנת 2022 נהרגו 72 עובדים, מחציתם באתרי בנייה, ומאות רבים נפצעו.² מתחילת 2023, בכל ארבעה ימים בממוצע נהרג עובד. תקנות הבטיחות הקיימות כיום מטילות את מרבית האחריות על הבטיחות בעבודות בנייה על מנהל העבודה, הממונה מטעם הקבלן הראשי או מזמין העבודה.³ מדובר בעובד אשר יש לו השפעה מעטה על התרבות הארגונית, ההשקעה הכספית וקצב העבודה. במצב זה, לא מוטלת כמעט אחריות על נושאי המשרה אצל מזמין העבודה או הקבלן הראשי, שבאפשרותם לפעול במישורים אלו ואשר אתר הבנייה נמצא בפועל תחת ניהולם.
2. האיחוד האירופי, במטרה להילחם בתאונות העבודה, אימץ מודל אחריות שונה, שמטיל את מירב האחריות לליקויי בטיחות על מי שנושאים בתפקידים מרכזיים בפרויקט הבנייה, כמו הקבלן והיזם. במדינות כמו הולנד ובריטניה, שאימצו מודל זה, יש פי עשר פחות תאונות בענף הבנייה מאשר בישראל.⁴
3. ביום 21/07/2020 פורסמה להערות הציבור טיוטת תיקון לתקנות הבטיחות בעבודה (בעלי תפקידים באתר בניה), שמטרתה להסדיר מחדש את מדרג האחריות על הבטיחות והגיהות של בעלי התפקידים השונים באתרי הבניה, בהתאם למקובל במדינות רבות באירופה. שנתיים וחצי לאחר מכן, מינהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית מסר לועדת העבודה והרווחה שהטיטה המתוקנת בשלבי סיום וצפויה להתפרסם להערות הציבור ותוגש לועדת העבודה והרווחה לאישור בחודש הקרוב.⁵ אולם, ככל הידוע לנו, עד היום התיקון לא התפרסם ולא הובא לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת לקבל את אישורה הסופי.
4. על פי הטיטה מיולי 2020, האחריות על הבטיחות באתרי הבנייה הייתה צפויה להתחלק בין מספר גורמים: מזמין הבניה; הקבלן הראשי וקבלני המשנה; מבצע הבניה; מנהל העבודה באתר; הממונה על הבטיחות באתר; והאחראי לביקורת על הביצוע. טיוטת התקנות הגדירה במפורש את תחומי האחריות ומיקדה את הפעולות הנדרשות מכל אחד מהגורמים, בחלוקה לסוגי עבודות הבניה.⁶
5. העיכוב בהעברת התיקון, ללא הצדקה, עולה בדמים ומשמר חלוקת אחריות לא יעילה, המונעת הלכה למעשה את יישומן בשטח של תקנות הבטיחות הקיימות. זאת על רקע תאונות המתרחשות חדשות לבקרים, שאת מחירן משלמים העובדים אשר אמונים על הבנייה והפיתוח בארץ.

אנו בארגון "מעגלי צדק" ובעמותת "קו לעובד" רואים בתיקונים אלה צעדים ראשונים הכרחיים בדרך ליצירת מערך תמריצים ראוי אשר ישמור על בטחון העובדים. אנו קוראים לשר העבודה לפעול בהקדם לפרסום טיוטת התקנות העדכנית, ולהעברתה לאישור בוועדה.

בברכה,

דיאנה בארון

אריאל שורץ ושיירה מאיר

עו"ד, מחלקת מחקר ומדיניות ציבורית, עמותת "קו לעובד"

מחלקת מדיניות, ארגון "מעגלי צדק"

¹ מבקר המדינה בטיחות העובדים בענף הבנייה (2022) (להלן: דו"ח המבקר).
² קו לעובד סיכום שנת 2022 בבטיחות בעבודה (2023).
³ תק' 5 לתקנות הבטיחות בעבודה (עבודות בנייה), התשמ"ח-1988.
⁴ דו"ח המבקר, לעיל הי"ש 1.
⁵ שיבת ועדת העבודה והרווחה, הכנסת ה-25, דיון מיום 20/3/2023.
⁶ טיוטת תקנות הבטיחות בעבודה (עבודות בנייה) (בעלי תפקידים באתר בניה) התשמ"ח-1988.

העתקים:

חברי ועדת העבודה והרווחה של הכנסת
גב' תאיר איפרגן, מנכ"לית משרד העבודה
מר חזי שוורצמן, מנהל מינהל הבטיחות ומפקח עבודה ראשי במשרד העבודה
עו"ד נועה בן שבת, היועצת המשפטית של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת
עו"ד אביטל סומפולינסקי, המשנה ליועצת המשפטית לממשלה (משפט ציבורי-חוקתי)
עו"ד הדיל יונס, משרד המשפטים